

UITGEVERIJ
D. COUTINHO
Baljean 2, 1399 GN Muiderberg
Tel. 02942-1988

Jan Griffioen, Harm Damsma, Arend-Jan Evenboer en Baukje Prins
ORDE. EEN LEIDRAAD VOOR LERAREN

Orde houden in de klas is voor heel wat leraren een penibele zaak. Dat er op dit gebied voor leraren nog veel te leren valt, is het uitgangspunt van dit boek. Het wil een praktisch hulpmiddel zijn bij wat als een vaardigheid gezien kan worden, die door inzicht in en reflectie op de ervaringen van zichzelf en anderen ontwikkeld wordt. De auteurs gaan ervan uit, dat orde in de klas in de eerste plaats een goed werkklimaat betekent. Uitgaande van deze definitie, nemen zij een aantal bekende adviezen die in de schoolwereld in omloop zijn, onder de loep. Zij laten vervolgens zien welke aspecten van het dagelijks gebeuren in de klas kunnen bijdragen tot het scheppen en instandhouden van een

goed werkklimaat. Vanuit het besef dat conflicten niet altijd te vermijden zijn, wordt het ordeverstoring gedrag zoals dat zich op school kan voordoen bekeken en een leidraad gegeven voor het omgaan daarmee. Daarbij gaat het niet om recepten met waterdichte garanties, maar om richtlijnen, waarvan elke lezer voor zichzelf moet bepalen in hoeverre ze voor hem bruikbaar zijn en met zijn eigen visie op het leraarschap stroken.

De auteurs zijn verbonden aan de vakgroep Nederlands van de Rijksuniversiteit te Groningen.
verschijnt mei 1986
omvang 128 pp., prijs f 19,50
ISBN 90 6238 672 0; UGI 566

Te verkrijgen in de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever door overmaking van de prijs plus f 2,30 verzendkosten op girorekening 602060 t.n.v. D. Coutinho te Muiderberg onder vermelding van het gewenste.

Neerlandica

EXTRA MUROS

tie wordt gelegd. Er zou hier sprake zijn van 'negatieve monitoring'. Van der Geest en Berenst stellen de hypothese dat per taalkundig kenmerk negatieve monitoring aan positieve monitoring voorafgaat in de tweede-taalontwikkeling. Een interessante hypothese waarvoor het empirisch bewijs echter vooralsnog niet geleverd is.

De keuze tussen een communicatieve aanpak en een grammaticale benadering staat ook centraal in Olijkskans bijdrage *De communicatieve benadering en de ontwikkeling van T2-programma's* (sectie III), waarin hij verslag doet van een literatuurstudie. Het beeld dat uit de literatuur naar voren komt is dat een meer communicatieve benadering vooral geschikt lijkt voor cursussen met korte looptijd voor specifieke groepen en specifieke doeleinden (bijvoorbeeld cursussen voor immigranten en buitenlandse werknemers). Gepleit wordt voor een combinatie of integratie van beide benaderingen, maar hoe dat in de leergangconstructie concreet gestalte moet krijgen blijft — ook bij Olijkskans — nog vaag.

Interessanter is de bijdrage *Onderwijs Nederlands als tweede taal aan volwassenen: een overzicht van de aandachtsgebieden van Extra* (sectie III). Daarin wordt een uitvoerig overzicht gegeven van de aspecten die samen het onderwijs NTT aan volwassenen uitmaken. Ingegaan wordt onder meer op de problemen bij het bepalen van de taalbehoeften van de taalleerders, de daaraan te verbinden onderwijsdoelstellingen, en de ontwikkeling en het gebruik van leergangen en toetsen. Extra signaleert verder een aantal onderzoeksbehoeften op het terrein van het onderwijs NTT en gaat tenslotte kort in op het overheidsbeleid ten aanzien van het onderwijs NTT binnen de volwasseneneducatie. Extra's overzicht biedt een schat aan informatie, hoewel de lezer de behoefte aan een dergelijk overzicht dat zich specifiek richt op het Nederlands als vreemde taal (buiten Nederland) duidelijk zal ervaren.

In de informatieve en goed leesbare bijdrage *Toetsconstructie bij het Certificaat Nederlands* (sectie III) bespreekt Beheydt de toetsontwikkelingsprocedures en de examens die tot het Certificaat leiden. Ingegaan wordt op de gehanteerde communicatieve (wat kan men in feitelijke taalgebruikssituaties) en linguïstische (woordenschat en grammaticale vaardigheden) criteria bij de afbakening van de drie examenniveaus. Verantwoord wordt waarom er gekozen is voor het toetsen van vier deelvvaardigheden en waarom dit gebeurt in de vorm van meerkeuze-vragen. De 'cloze'-test wordt beargumenteerd afgewezen als toetsvorm voor de leesvaardigheid. Verantwoord wordt voorts de selectieprocedure voor de leesterteksten, waarbij zoveel mogelijk gestreefd wordt naar een diversiteit van zo natuurlijk mogelijk taalgebruik. Wat jammer is is dat niet wordt ingegaan op de ontwikkeling van de spreekvaardigheidstoetsen en dat slechts summier wordt ingegaan op de toetsen schrijfvaardigheid. Bij de laatste blijft daardoor onduidelijk waarom er op het middenniveau in een apart onderdeel de grammaticale vaardigheid wordt 'afgetast' in de vorm van een tiental meerkeuze-vragen. Het argument om het 'vermijdingsgedrag' van schrijvers bij de 'vrije' schrijfpoddracht te ondervangen, lijkt mij zwak als niet wordt duidelijk gemaakt wat een dergelijke toets met schrijfvaardigheid te maken heeft. Er kan immers moeilijk worden volgehouden dat zo

een louter productieve vaardigheid wordt gemeten, de schrijfvaardigheid en niet iets anders. En waarom alleen op het middenniveau en niet ook op het elementaire niveau? Op het niveau van de uitgebreide kennis is bij de schrijftoets van een open 'cloze'-gedeelte gekozen, eveneens bedoeld om 'de grenzen van het kunnen te tonen'. Helaas wordt deze keuze niet verder verantwoord, hetgeen enigszins merkwaardig overkomt als vervolgens de 'cloze'-test volledig wordt afgewezen als instrument om de leesvaardigheid te meten. Wat een dergelijke test wel met schrijfvaardigheid te maken heeft wordt niet vermeld. Jammer is het ook dat niet wordt ingegaan op de constructie van de meerkeuze-vragen. Slechts 47 procent van de vragen wordt staar uit pretest', wordt gesteld. Maar hoe is het dan mogelijk dat jaar in jaar uit verschillende docenten Nederlands het soms moeilijk of niet eens kunnen worden over het vereiste antwoord bij de leesvragen (en in een enkel geval ook de luistervragen). Worden de vragen voorgelegd aan groepen Nederlanders (scholieren of zo)? Wordt dit ook gedaan bij de al eerder genoemde 'cloze'-test voor de schrijfvaardigheid? Er blijven nog vragen genoeg over, maar dit neemt niet weg dat Beheydt de mensen die jaarlijks met deze examens werken zeer waardevolle achtergrondinformatie geeft.

Tot slot wil ik hier nog de bijdrage *Nederlands voor buitenlanders: de Delftse methode* (sectie III) van Sciarone en Montens noemen. Geschetst worden de basisprincipes voor de door hen ontwikkelde leergang, die vooral gericht is op het in korte tijd leren van een omvangrijke woordenschat (1200 frequente woorden in 2 à 3 weken), teneinde zo snel mogelijk het begripelijkheidsniveau (ongeveer 75 procent woorddekking) van leesteksten te bereiken. In principe zou deze leergang voor iedere volwassen leerder geschikt zijn.

Uit het bovenstaande moge blijken dat de bundel *Nederlands als tweede taal* veel informatie biedt over een veelheid van aspecten betreffende het het Nederlands als tweede taal, en deels zeker ook van belang is voor iedereen die zich bezighoudt met het Nederlands als vreemde taal.

C.R. Groeneboer, Universitas Indonesia, Jakarta

Beatrijs. Geschreven in de 2de helft van de 13e eeuw door een onbekend dichter. Zellik: Poketino, 1986. 128 blz.

Het is een verheugend feit dat de jongste Beatrijsuitgave nu eens niet op de eerste plaats het werk is van een filoloog, maar het initiatief van iemand die zich uit pure geestdrift voor deze kleine parel van de Middelnederlandse literatuur en op eigen risico aan deze onderneming heeft gewaagd. De acteur Jo van Betvelde, die in 1985 een plaat en een cassette met de Beatrijsteks op de markt heeft gebracht, is de drijvende kracht achter deze publicatie. Wie nu vermoedt dat deze Beatrijs wel iets zal zijn als 'het boek bij de plaat', vergist zich, want het werk blijft ook voor vaklui en voor een buitenlands lezerspubliek interessante lectuur te zijn. Het bevat op de eerste plaats niet minder dan vijf keer de volledige tekst van het gedicht, en wel in de vorm van een facsimile van het enig bewaarde handschrift, een

moderne transcriptie daarvan en een Franse, een Engelse en een Duitse berijmde vertaling van de legende. Verder bevat het boek een reeks inleidende en verklarende notities van de hand van de Brusselse mediëvist J.D. Janssens. Het geheel is geïllustreerd door L. Fabri.

Voor de facsimile-editie op ware grootte en in kleur kan men alleen woorden van lof vinden. Het is een voortreffelijke fotografische presentatie, die een waardige opvolger en vervanger is voor de intussen zo goed als onbereikbaar geworden oude zwart-wit reproductie van A.L. Verhofstede (Antwerpen 1947). Zodra men echter het terrein van de zuiver mechanische weergave van het handschrift verlaat, doemen meteen vragen en problemen op.

De zogenaamde 'diplomatische' transcriptie van de tekst, eveneens van de hand van J.D. Janssens, is streng genomen niet diplomatisch, een feit dat ook door de uitgever niet wordt geloofd (blz. 91). Men kan niet ongestraft proberen enerzijds een zo getrouw mogelijke translitteratie van de tekst te leveren en anderszijds rekening te houden met de behoeften van een hedendaags lezerspubliek, bijvoorbeeld door de invoering van een moderne interpunctie. Met name wat het gebruik van de hoofdletters betreft, komt de precisie van de transcriptie daardoor in het gedrang. Eigenamen bijvoorbeeld, die in het handschrift, behalve aan het begin van de regel, steeds met een kleine letter worden gespeld, krijgen in het afschrift ook een hoofdletter aan het begin van een zin of een aanhaling. Daardoor wordt de transcriptie in consequenter dan het handschrift zelf. In het bijzonder wat de spelling van *i* en *j* betreft, ontstaan op die manier vreemde vormen die de kopijst waarschijnlijk nooit zo geschreven zou hebben, zoals *Sj* en *Hj* in de verzen 433 en 1019 en *lc* voor het handschriftelijke *ic* in de verzen 369, 622 en 876. Eveneens in strijd met de geplogenheden van de diplomatische editie, maar ten behoeve van de lezer, signaleert de uitgever op een enkele plaats weg te laten of toe te voegen letters door middel van haakjes. Niettemin is de transcriptie op menige plaats betrouwbaarder dan andere Beatrijsedities en bijgevolg een winstpunt voor de filologie.

Ook bij de herdruk van de Franse vertaling van R. Guiette uit 1930, de Engelse van A.J. Barnouw uit 1944 en de Duitse van W. Berg alias Lina Schneider uit 1870 rijzen een aantal vragen. Waarom is hier geopteerd voor oude teksten en heeft men niet van deze uitstekende gelegenheid gebruik gemaakt om door nieuwe vertalingen, desnoods in proza, in het buitenland een beeld op te hangen van de jongste inzichten in de Nederlandse Beatrijs-filologie? Om welke reden werden precies deze teksten uitgekozen en niet bijvoorbeeld de Franse van De Marez of Closset, de Engelse van De Wolf Fuller, Geyl of Sanders van Loo of de Duitse van Hübner? Waarom wordt nergens op het bestaan van deze en andere vertalingen gewezen, noch de keuze gemotiveerd? Het feit dat alleen berijmde vertalingen in aanmerking kwamen, overtuigt niet. Maar toch is er een positieve kant aan: wie namelijk de moeite doet om er de drie vertalingen én de verklarende aantekeningen van J.D. Janssens op na te lezen, zal zeker een aardige indruk krijgen van een eeuw interpretatiegeschiedenis en daarom alleen al is de keuze niet helemaal van de hand te wijzen. Onbegrijpelijk is het echter waarom deze trits niet met een vertaling in modern Nederlands is afgerond.

De recente bewerking van K. Jonckheere had hier bijvoorbeeld goede diensten kunnen doen. Heeft de samensteller het begrip van moderne lezers en luisteraars voor de middeleeuwse tekst niet toch wat te hoog aangeslagen?

In het laatste hoofdstuk heeft J.D. Janssens een aantal informatie over en rond de tekst bijeengebracht. De notities over middeleeuwse handschriften in het algemeen, over de Beatrijscodex in het bijzonder, over het Middelbenederlands en de uitspraak ervan zijn voor ingewijden niet erg informatief, maar voor een lekenpubliek wel interessant. Waar Janssens de Beatrijslegende in het bijzonder behandelt, wordt op een summier en prettig leesbare manier een overzicht over de complete problematiek geleverd. Het hoofdstuk 'Woordverklaring en aantekeningen' op het einde van het boek mag in ieder opzicht geslaagd heten, al vraagt men zich af, waarom deze aantekeningen niet in voetnoot aan de teksteditie zijn toegevoegd. Het voortdurend heen en weer bladeren zal vermoedelijk menige lezer afschrikken, zodat hem heel wat belangrijke informatie zal ontgaan.

De uiterst summier bibliografische verwijzingen op blz. 126 zijn absoluut onbevredigend. Gelukkig kan de nieuwsgierige lezer alle belangrijke literatuur in de noten op de blz. 104-105 bijeenrapen. Hier vindt hij ook de titels van de meest recente publicaties, waaraan ondertussen alweer een opstel van A.M. Duinhoven in de bundel 'Tussentijds' (Utrecht 1986) dient te worden toegevoegd. Een verwijzing naar de oudere bibliografie van R. Roemer in de eerder genoemde facsimile-editie van Verhofstede ontbreekt helaas.

Een laatste woord over de illustraties. Iedereen moet er zelf over oordelen of hij de tekeningen van L. Fabri mooi vindt of niet, maar zeer geslaagd is mijns inziens de cyclus van vier grote illustraties op de blz. 36, 52, 68 en 84, die volkomen in de trant van middeleeuwse miniaturen en houtsneden in een simultane weergave van chronologisch opeenvolgende tafereelen de hele legende visualiseren. Het zal ook wel geen toeval maar een verdienste hommage aan de uitgever zijn dat de schrijvende monnik op blz. 85 de trekken van Van Eetvelde vertoont. Wat ik evenwel niet begrijp is waarom de tekenaar van de kinderen van Beatrijs, die op latere leeftijd volgens de tekst 'worden twee goede man' (v. 1028), een jongen en een meisje heeft gemaakt...

Deze Beatrijs is zowel voor vakman als leek een waardevolle, hoewel niet goedkope aanwinst. De plaat en de band zijn uitgegeven door Poketino te Zellik en kosten f 29,50. Het boek wordt ook door de Standaard Uitgeverij uitgegeven en is tegen de prijs van f 85,- ook in de boekhandel te koop.

A. Berteloot